

Az AJB-6010/2014-es közös jelentés

2015. július

Az oktatási elkülönülésről és elkülönítésről

Az eljárás indítása, okok

- 2014. november 8., a köznevelési tv. módosításáról szóló törvényjavaslat által kiváltott vita
- A jogellenes elkülönítés értelmezésének vitája
- 11 civilszervezet beadványa, amely hivatkozik:
 - a nyíregyházi ügyel kapcsolatos miniszteri nyilatkozatokra,
 - a felzárkózási cél és az elkülönítés gyakorlati összekapcsolódására,
 - alapjog (jogellenes) rendeleti szintű szűkítésére,
 - a jogszabály-tervezet társadalmi vitájának hiányára
 -

Az Európai Bizottság országjelentése

- Megoldatlan kihívások:
 - a roma többségű iskolák vagy osztályok megléte
 - a minőségi befogadó oktatás hiánya
- A kormányzat tett ugyan lépéseket, de...
 - hiányzik egy *átfogó és hatékony stratégia* a roma tanulók elkülönített oktatásának felszámolására
- A köznevelési törvény módosítása: félő, hogy kiterjeszti a jogellenes elkülönítés gyakorlatát az oktatási rendszeren belül

A vizsgálat célja

- Az Országgyűlés 2014. december 16-án elfogadta a törvénymódosítást, amely
 - felhatalmaz az Ebktv-t érintő Kr. megalkotására,
 - Sajtóvita hatására kiegészült: „a jogellenes elkülönítés tilalmára tekintettel” megjegyzéssel

- Ombudsmani vizsgálat célja:
 - alapjogi elemzéssel feltárni a Kr. „mozgásterét”,
 - visszásság bekövetkezésének veszélyét megelőzni

Vizsgálati módszer

- Nemzetközi jogi környezet elemzése
- Az EJEB vonatkozó gyakorlatának elemzése
- Hazai szabályozási háttér elemzése
- A magyar bírósági gyakorlat elemzése

Alapmegállapítás

- Oktatáshoz való jog és nemzetiségi oktatáshoz való jog viszonya: kevesebb/több:
- A nemzetiségi oktatásnak a tanuláshoz való jog célját is érvényesíteni kell, azaz
- Alapcél: a lehető legmagasabb tudás elérése: ez egy alapvető minőségi elvárás
- Az elkülönülve megszervezett rossz minőségű nemzetiségi (vagy vallásos) oktatás : szegregációt eredményez
- A rossz minőség a cigány nemzetiségi oktatás rendszerszintű hibája

Megállapítás 1.

- A **jogellenes elkülönítés** speciális és súlyos diszkriminációs forma:
 - túlmutat a hátrányos megkülönböztetésen,
 - alapjaiban sérti az emberi méltóságot: azonnali, a fizikai valóságban is megjelenő megbélyegzést (lealacsonyítást) hordoz magával
- Az **Ebktv.** ezért fogalmaz meg **szigorú speciális konjunktív kimentési feltételeket** a nemzetiségi és a vallásos oktatási elkülönülés jogszerűségével kapcsolatban

Speciális konjunktív feltételek

- Az elkülönült nemzetiségi/vallásos oktatást a szülők kezdeményezték, önként választották, **és**
- az oktatás célja vagy tanrendje indokolja elkülönült osztályok vagy csoportok alakítását, **és**
- emiatt az oktatásban résztvevőket semmilyen hátrány nem éri, **és**
- az oktatás megfelel az állam által jóváhagyott, államilag előírt, illetve államilag támogatott követelményeknek

= a nemzetközi bírói gyakorlat egyértelmű ebben a kérdésben

Megállapítás 2.

- Az Ebktv. **kimentési feltételei** nem elvesznek, hanem az a céljuk, hogy máshol, másoknak hozzáadhassanak
- A szülők neveléshez való jogáról, illetve **a vallásos-hitéleti és nemzetiségi *identitás megőrzését* szolgáló (speciális) autonómia biztosításáról** szólnak:
 - A szabályozás szülői és tanulói autonómiát támogat,
 - a jogérvényesítés ehhez és **csak ehhez a célhoz kötött**,
- az intézmény vagy az intézményfenntartó sajátos (pl. gazdasági, közösség-szervező, hitelesítő) céljai irrelevánsak a jogszerűség értékelése körében

Megállapítás 3.

- Jogszerű-e, ha
 - egy (pl.) német iskolába csak evangélikusokat vesznek fel,
 - egy katolikus iskolába csak szlovéneket?
- Ha egy intézmény elkülönült formában egyidejűleg, azonos személyi kör vonatkozásában folytat **nemzetiségi és vallásos nevelést, mindkét különálló cél és feltételrendszernek egyidejűleg kell megfelelnie**

Megállapítás 4.

- A felzárkózás a magyar jog új fogalma, nincs jogi definíciója, sem bírósági értelmezési gyakorlata
- Azt tudjuk, hogy
 - az egyenlőség fogalomköréhez tartozik,
 - az esélyegyenlőség és a felzárkózás nem azonos, bár szorosan kapcsolódó fogalmak,
 - az állam a kötelezettje mindkettőnek
 - az elkülönítve megszervezett oktatás nem tud egyidejűleg a felzárkózási célkitűzésnek és az egyenlő bánásmód követelményének is megfelelni

Mit pontosíthat a Kr.?

- A szülők önkéntes választása formai követelményeit, eljárását
- Az elkülönülve megszervezett oktatás feltétlen indokoltságának kritériumait
- Az elvárt minőség tartalmát és mérésének eljárását
- Azon hátrányok körét és kimutatásának a szabályait, amelyek a látszólag azonos szolgáltatási minőség ellenére is együtt járhatnak az egyébként jogszerűen megszervezett elkülönült oktatással
- Álláspontunk szerint: amit pontosíthat a Kr., azt pontosítania is kell – az antiszegregáció jegyében

A kapott válasz

- Lezajlott egy előzetes véleményezési eljárás az egyházak és az érintett (?) önkormányzatok bevonásával
- *Az előzetes tervezet (csak!) a szülők tájékoztatására és nyilatkozattételére vonatkozó szabályokat tartalmazott*
- A közös jelentés szempontjait a tervezet újabb változatába beépítik
- A tervezetet véleményezésre megküldik majd az ombudsmani hivatalba is

Köszönöm
a figyelmet!